

Kerameikoskirkegården ved Athen.

Af Bibliotekar Hans Aage Paludan.

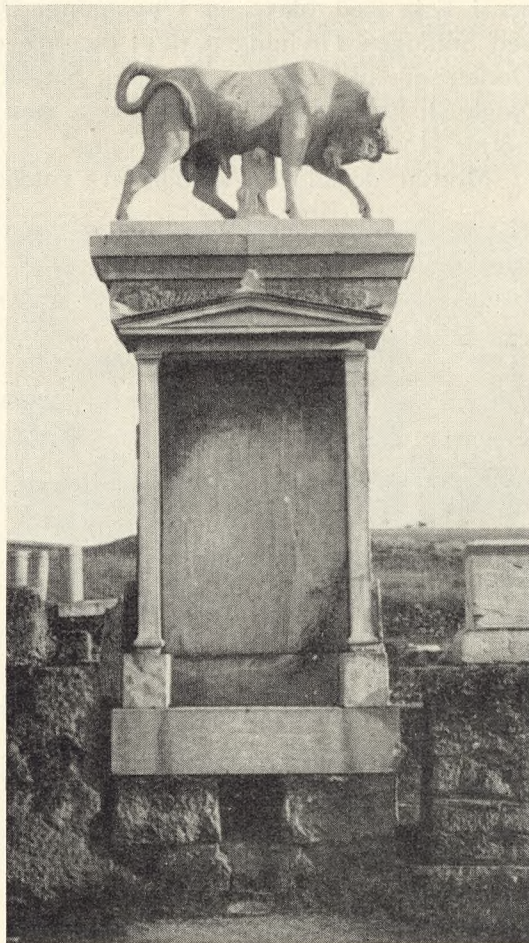
Det gamle Athens fornemste Kirkegaard laa udenfor Dikylonporten mod Vest, der hvor Piræusvejen mødes med den hellige Vej fra Eleusis; i Grækenland som i Romerriget maatte Begravelse ikke ske inde i Byen, derimod anvistes der dem, som særlig skulde hædres, og dem, der ikke blev jordfæstede ude paa deres Landsteder, Begravelsesplads langs de offentlige Veje udenfor Byportene i flere Rækker. Den betydeligste af disse Kirkegaarde i Attika og den mest udgravede – interessantere end den moderne Kirkegaards ikke altid smagfulde Marmorpragt, men hvor Gravfreden ikke er sikret mere end 3 Aar – er *Kerameikoskirkegården*, opkaldt efter Pottemagernes Gade herude ved Dobbeltporten. Stedet er endnu i Byens Udkant tæt ved Theseusbanegaarden; ellers synes det mest at være Hjulmændenes Kvarter, saamange Hjul staar der opad Træskure og Lerhuse og Plankeværker, et uordentligt, rodet og støvfygende Kvarter, hvor man har svært ved at finde ind gennem det Plankeværk, der paa det hæsligste hegner den gamle Gravmark.

Den har en uregelmæssig, trekantet Form; Terrænet ligger højt, men gaar op og ned; endnu hæver det lille Treenighedskapel, Hagia Triada, sig deroppe. Ellers er Gravpladsen nu frilagt med højt opragende Monumenter langs det klarede Vejstykke, mindre anselige eller blot Fundamenter af Gravsteder bagved langs smalle, brolagte Sideveje: Svært opmurede Firkanter af store Kvadre eller blandede grove og fine Sten. Et Sted bruser Eridanosstrømmen igennem nede i en Brønd. Vejen er den, ad hvilken de hellige Processioner drog ud til Mysterierne i det nære Eleusis, der skulde sikre de Indviede Andel i Evigheden; saa det er forstaaeligt, at det var særlig eftertragtet at hvile ved denne Vej. Staten gav fortjente Borgere og faldne Krigere Begravelse her, især i 6.-4. Aarhundrede før Kristus, men iøvrigt er her flere Lag af Begravelser, baade ældre og yngre; man ryddede, kørte Sand paa og begravede paany, paa orientalsk Vis ikke i aflukket Dødshave, men midt i Livets Tummel, ved Vejen. Og det ses, at samtidig hel Begravelse (i Kister af Sten, Tegl eller Cyprestræ) og Ligbrænding (ofte paa Gravstedet selv) har været Skik: Askekrukker eller Lig ned-sattes i murede Rum med Trætag over, rigt ledsaget af Gravgods: Naar de Døde,

hedder det i et Tragediekor hos Euripides, slaar Øjnene op i det kolde Mørke, lad dem da finde en Amphora at drikke af og Honningkagen til at stille deres Sult. Og der er fundet Skaller og Dyreben, Vaaben, Smykker og Dukker, Kar og Husgeraad, ofte *en miniature*, Olie i smalle Krukker (*Lekyther*); i Brandgrave tit urørt af Ild: altsaa nedsat bagefter. Smaa Børn er helt bisat i Lerkrukker (*Pithoi*). Ovenpaa er opsat simple opretstaaende Sten, Steler, gerne uden Indskrift, eller anseligere Mindesmærker, – de der nu giver Kirkegaarden dens Interesse. Man har plantet smaa Cypresser for at mildne den trøstesløse, støvede Tomhed, hvor ellers kun smaa Valmuer og duftende Kamilleblomster liver lidt op i den tørre Solhede.

Mest fremtrædende af Gravmælerne er en vældig Tyr med snoet Hale højt paa et Søjlefundament (se Fig. 34), hvor Gravrelieffet mangler. Nærved ligger en sovende Molossehund (af Sten) trofast paa sin Herres Grav. Der er flere Hunde og andre Dyr, der er riflede Søjler med store Stenkander med og uden Arme, smukke røde Lervaser med sorte Baand og Figurer, Gravoptog med Rækker af Mennesker og stiliserede Heste i sort og græske Borter (*à la greque*), Stenvaser eller Lutroforer, der gerne betegner en Ugifts Grav og har indeholdt Vandet til Brudebadet fra Kallirrhoes Kilde, bragt af Veninder som en Trøst for den Ulykke, det ansaas for, at dø ugift (uden Efterslægt til at bringe Offergaver), vi ved det fra Lukian. Ogsaa Sarkophager staar der, rosetprydede, store firkantede Steder, en Trekant med en Slags Melon ovenpaa; tomme Rammer under Frontispice og Palmebladsornament, men hvis Relieffer er ført til Museet, eller om de sidder der, er de beskyttede (grimt) af Trætag og Staaltraad mod Regn og Vold.

Disse græske Gravrelieffer, som vi ser dem paa Kerameikoskirkegaarden og har dem i Mente fra Museet (flere, ødelagt af Persere, blev fundet som Fyld i Themistokles' Hus; Prøver findes ogsaa i Glyptotheket hjemme), eksisterer i store Mængder og danner en særegen, tiltalende kunstnerisk Gruppe. Værdien er forskellig, fra høj Kunst til mindre fine Haandværks-Masseprodukter, men alle har de en dyb menneskelig Grundtone. Berømtest er Krigerrelieffet paa Kirkegaarden af Dexileos paa sin stejle Hest, stødende en Fjende ned (se Fig. 35); han faldt ved Korinth i 393. Hans Vaaben og Tømme, der var af Bronze, er borte, men Resten staar med et mageløst Liv. Andre, der saaledes fastholder Livet, er Hydroforen, som bærer Vand i sin Amfora, Korallions Monument, hvor

34. Dipylon-Tyren.

Familien er samlet (maaske til et Mindemaaltid); Hegezos', hvor hun sidder med sit Smykkeskrin, og Slavinden staar op ved Siden af; Børn med en And, en Kanin, en Fugl; en læsende ung Mand med sin Hund; et Skib paa Havet (maaske Charons Baad, som fører de Døde bort); Sirener, hvis Fløjten symboliserer Døden, der har lokket Vedkommende bort. Andre dvæler udtrykkelig ved Afskeden: Den Bortdragende rækker en Efterlevende Haanden, ofte lidt svagere udført, med bedrøvet, sænket Blik: Aldrig personlig præget (næppe Portrætter), men altid roligt, virkningsfuldt, alment, med Vemod overfor det Uigenkaldelige, idealiseret, som Kunsten var, med fine Bevægelser og Bøjninger og Kithonen i beundringsværdige Folder om Legemet; med Spor af Farver; oprindeligt er Maleri uden Relief. Ofte ses Børn eller Slave i Baggrunden, nogle fodrer Hunde for sidste Gang; eller Hunden springer opad den Bortdragende; eller Manden gaar hjem med Redskaberne „efter at have arbejdet meget“ hedder det paa Mindet over en Gartner fra Kejsertiden (fra Hedschik i Lilleasien). En Enke spiller Lyren, flere Enker ses med Slør over Forhaaret og ned som Sjal over Skuldrene, ganske som man stadig møder dem rundt i Landet. Den unge Moder faar sit lille Svøbelsebarn rakt hen en sidste Gang; Børnene klamrer sig om Moderens Klæder. Den gamle Fader ser sin Søn for sig, som han var, eller han drager i Krig med Slave og Oppakning. Den Afdøde, der er rede til at gaa, angives ved Stillingen, Drejningen, tit et paaskrevet: Lev vel! (*Chaire*). Man smykkede sig til Døden som til en Rejse, fik ogsaa Smykker med i Graven. Bevægelserne er talende: Nogle vil holde den Døende tilbage, men standses af hans Haandbevægelse. Kvinder støtter Hovedet i Haanden af Sorg.

Modsat de ældre Vasebilleders voldsomme Sørgescener med Grædekoner – som Solon forbød – har vi her den Skyhed for at vise de stærke Følelser, den Enkelthed i Udtryk, den sjælelige Blufærdighed og stille Ro og Højhed, som udmærker den græske Kunst og Menneskelighed i dens bedste Tid (Kun Slaver viser stærkere Sorg). Og over denne Kirkegaard, hvor Perikles talte over de Faldne i den peloponnesiske Krig, og hvor han selv og Sokrates er begravede, skønt vi ikke ved hvor, hviler trods Stedets nuværende Forsømthed, en Stemning af æsthetisk Melankoli – langt fra alle christne Symboler paa Haab og Opstandelse: Kun Resignation overfor det Uigenkaldelige, i æsthetisk Ro og Harmoni. Men, som Schiller sagde overfor Grækernes Kunst: Aber, ihr Herren, der Tod ist so ästhetisch doch nicht.

35.

35. Dexileos' Grav.